

ІСТОРІЯ РЕФОРМАЦІЇ

Попередники Реформації

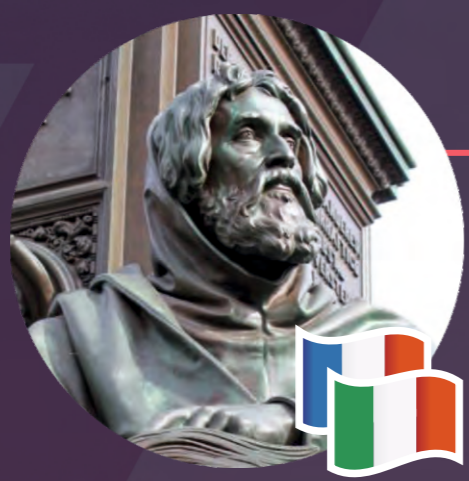
Реформація, як широкий релігійний рух, почалася з Мартіна Лютера і його 95-ти тез, проте спроби реформувати католицьку церкву, повернувши біблійну істину в основу християнського життя, спостерігалися протягом всього Середньовіччя. Попередники Реформації боролися за відродження віри та чистоту Писання. Насамперед, це П'єр Вальдо, Джон Вікліф, Ян Гус, Ієронім Празький, Джироламо Савонарола. Кінцем Реформації, як релігійного руху, прийнято вважати підписання Вестфальського миру в 1648 році. Але реформаційні процеси (не такі масштабні і суттєві) продовжувалися, наприклад, рух ривайвелізму у XVIII-XIX столітті, який намагався змінити життя вже реформованих протестантських церков.

РУХ / ПРЕДСТАВНИКИ

ОСНОВИ ВЧЕННЯ

ГОНІННЯ

ЦІКАВІ ФАКТИ

П'єр Вальдо

(1140 - 1217)

Французький купець, основоположник вчення вальденсів. У 1160 році відмовляється від свого майна і стає мандруючим проповідником. Він виступав проти надмірного збагачення і гніту католицької церкви

- Повернення Церкви до ідеалів раннього християнства;
- Пацифізм, аскетизм, свобода читання Біблії;
- Заперечення таїнств, ікон, мощів.

1184 рік – на Веронському соборі вальденсів було відлучено від Церкви.
1211 рік – в Стразбурзі було спалено 80 вальденсів за звинувачення в ересі.
1215 рік – Латеранський собор підтвердив відлучення вальденсів.

- 1545, 1655, 1685 – це роки найбільшого переслідування вальденсів католиками. За різними оцінками загинуло близько 10 тисяч вірян.
- Після Реформації багато вальденсів стали кальвіністами. В наш час діє Євангельська Вальденська Церква, яка нараховує близько 50 тисяч вірян, які, насамперед, проживають в Італії.
- У 2015 році папа Франциск попросив пробачення у вальденсів за всі образи минулого, але вони його не прийняли.

Джон Вікліф

(1330 – 1384)

Професор Оксфордського університету, теолог якого називають предтечею Реформації. Переклав Новий Заповіт англійською, що сприяло розповсюдженню ідей реформації. Прихильників вчення називали лоллардами

- Проти надмірного збагачення і зловживання владою церкви;
- Не визнання індульгенцій;
- Свобода читання Біблії;
- Повернення до витоків апостольської церкви;
- Людина напряму може мати стосунки з Богом, не потребуючи посередників у вигляді церкви.

1401 рік – в Англії заборонено проповідувати ідеї Джона Вікліфа під загрозою смертної кари.
1415 рік – Констанцький собор проголосив Дж. Вікліфа єретиком.
1428 рік – Папа римський наказав ексгумувати тіло Вікліфа і спалити його рештки.

Ідеї Вікліфа вплинули на Яна Гуса і Ієроніма Празького.

Ян Гус

(1369 – 1415)

Чеський реформатор, священик і ректор Празького університету. Його послання знайшло відгук серед чехів, що вилилося в боротьбу проти католицької церкви і німецького засилля.

- Засуджували накопичення багатств церквою і духовенством;
- Виступали проти індульгенцій;
- Підтримували богослужіння на зрозумілій чеській мові;
- Відмовлялися від шанування ікон і мощів святих;
- Стверджували, що неправедна влада втрачає перед Богом свою легітимність;
- Наполягали, що кожен віруючий має критично осмислювати свою віру і перестати сліпо коритися церкві;
- Вірили, що християнин має цінувати істину понад усе й за потреби віддати за неї своє життя.

1415 рік – в Констанці Гус був спалений разом зі своїми працями.
1416 рік – слідом за своїм соратником Ієронімом Празьким також прийняв мученицьку смерть через спалення. Страти Гуса і Ієроніма викликали гуситські війни (1419-1434).
1434 рік – рух було придушено.

- Після поразки залишки гуситів утворили общину «Об'єднані брати», які згодом увійшли до руху моравських братів.
- Перших єпископів моравських братів рукопоклав єпископ вальденсів.
- Моравські брати перейшли на паціфістські позиції.
- Проповідували непротивлення злу.
- Відомий педагог Ян Амос Каменський був єпископом моравських братів.
- Станом на 1995 рік у світі нараховувалося близько 720 тис. моравських братів.

Ієронім Празький

(1380 – 1416)

Чеський реформатор, вчений і блискучий оратор, сподвижник Яна Гуса. Саме він після навчання в Оксфорді познайомив Яна Гуса з реформаційним вченням Джона Вікліфа.

- Вірили, що християнин має цінувати істину понад усе й за потреби віддати за неї своє життя.

1497 рік – Савонаролу відлучено від католицької церкви;

У 1998 році папою Іоанном Павлом II був реабілітований і вшанований як мученик за віру.

Джироламо Савонарола

(1452 – 1498)

Монах і реформатор католицької церкви, успішний теократичний правитель Флоренції, якому вдалося досягнути позитивних змін в релігійній, політичній, моральній, соціальній, освітній сферах тогочасного суспільства.

- Боровся з секулярним гуманізмом і моральним розкладом суспільства;
- Проповідував особисту святість і відданість Ісусу Христу;
- Викривав порочність пап і католицької церкви;
- Вірив, що політичні перетворення можливі лише шляхом релігійного і морального відродження;
- Був прихильником республіканського типу правління та активно боровся з соціальною несправедливістю;

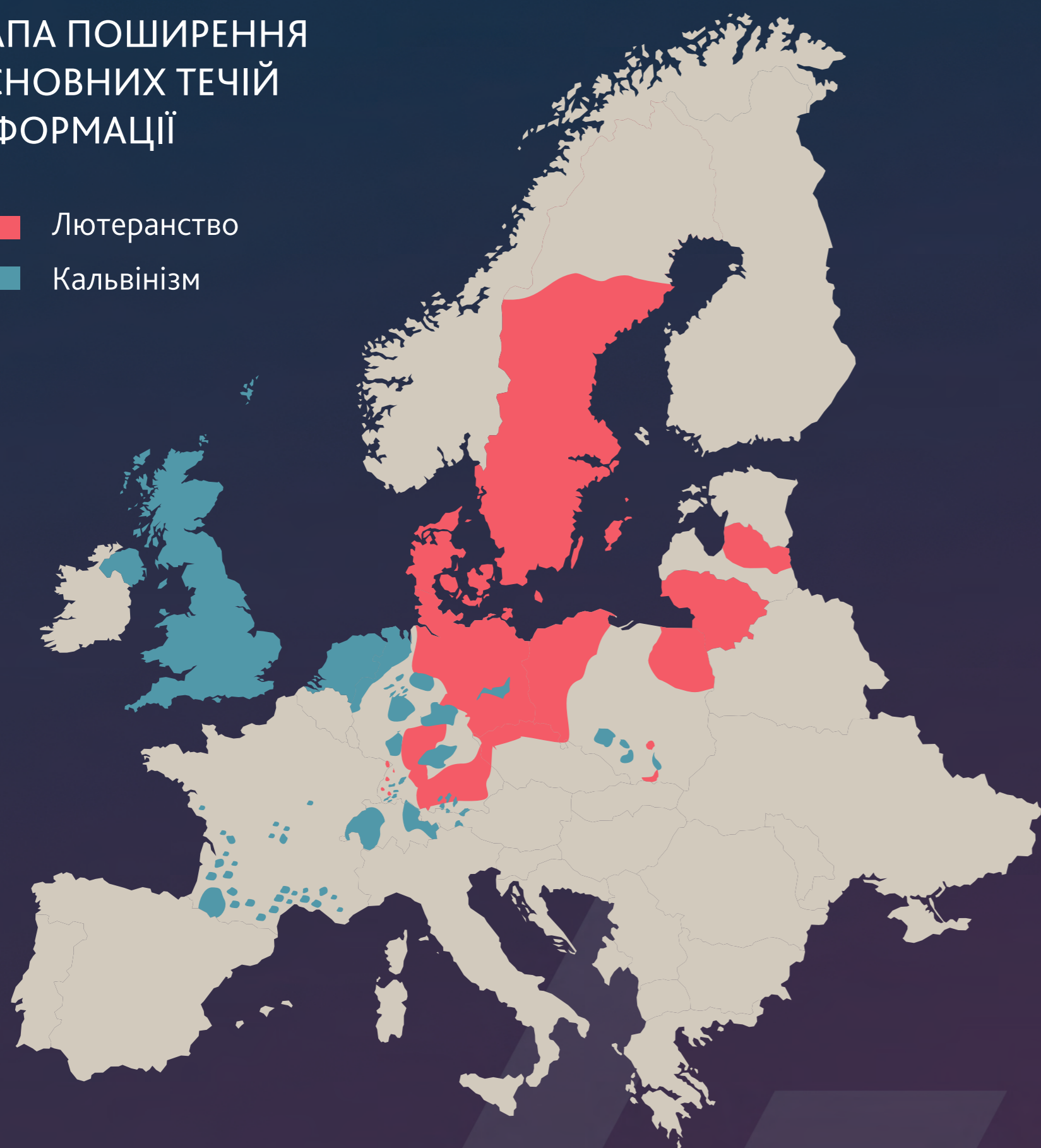
1498 рік – в результаті змови флорентійської опозиції і Риму був страчений через повішання, а тіло було спалено.

У 1998 році папою Іоанном Павлом II був реабілітований і вшанований як мученик за віру.

ХРОНОЛОГІЯ ВИЗНАЧНИХ ПОДІЙ РЕФОРМАЦІЇ

МАПА ПОШИРЕННЯ
ОСНОВНИХ ТЕЧІЙ
РЕФОРМАЦІЇ

Лютеранство
Кальвінізм

ІСТОРИЧНИЙ ЕКСКУРС

Реформація розпочалася в Німеччині, коли **31 грудня 1517 року** Мартін Лютер оприлюднив 95 тез проти зловживань церкви.

У **1521 році** на імперському сеймі у Вормсі М. Лютер відмовився зректись своїх переконань, його сміливість надихнула багатьох реформаторів до рішучих дій. Так Ульріх Цвінглі у **1523 році** розпочав Реформацію в Швейцарії. А першою протестантською державою в Європі стало Герцогство Пруссія у **1525 році**. Нові ідеї швидко захопили північ Європи: шведське королівство за правління Густава I Вази стало протестантською державою (**1527 рік**), а Данія на вернулася в протестантизм у **1537 році**. Успіх Реформації вимагав систематизації вчення, що й відбулося у **1530 році** завдяки Аугсбурзькому віросповіданню – офіційному символу віри лютеранства.

Протистояння англійського короля Генріха VIII з Папою Римським спонукали першого до утворення національної Англійської церкви у **1534 році**. Швейцарський реформатор французького походження Жан Кальвін здійснив систематизацію богословського вчення Реформації у праці «Настанови у християнській вірі» (**1536 рік**). У **1541 році** Жан Кальвін розпочав успішне реформування Женеви, яке засвідчило практичну цінність ідей Реформації для суспільних перетворень. Кальвінізм почав розповсюджуватися і у Великому князівстві Литовському, особливо після **1553 року**, коли в протестантизм навернувся князь Микола Радзивілл Чорний – покровитель Реформації на цих землях. Створення Женевської академії (**1559 рік**) сприяло розповсюдженню ідей протестантизму по всій Європі. Один з її випускників Джон Нокс став головним шотландським реформатором, як наслідок у **1560 році** шотландський парламент став на бік Реформації.

Угорщина після Дебреценського синоду (**1567 рік**) пішла шляхом кальвіністської Реформації. Варшавська конфедерація (**1573 рік**) визначила засади релігійної терпимості в Речі Посполитій, вона стала притулком для багатьох протестантів.

У Франції Реформація зустріла рішучий опір, внаслідок чого країна розкололася на протестантський південь і католицьку північ. Пік релігійної ворожнечі припав на Варфоломійську ніч **24 серпня 1572 року**, коли було вбито від кількох тисяч до десятків тисяч гугенотів.

Нідерландська революція, в якій протестанти боролися за незалежність від іспанської корони, завершилася **26 липня 1581 року** проголошенням незалежності Нідерландів. Реформація народила сучасну національну державу.

Реформація зустріла жорсткий супротив, що вилилося в загальноєвропейську Тридцятирічну війну. Протистояння завершилося Вестфальським миром (**1648 рік**), який легалізував завоювання Реформації. Епоха Реформації закінчилася перемогою Англійської революції, в якій пуритани на чолі з Олівером Кромвелем скинули монарха і проголосили Англію республікою **19 травня 1649 року**. Саме події в Англії вплинули на подальшу долю світу, адже Кромвель заклав нову модель взаємовідносин між церквою і державою, що в майбутньому вплинуло на політичні системи двох наймогутніших держав світу: Британської імперії та США.

31 ГРУДНЯ
1517

Мартін Лютер оприлюднив 95 тез. Початок Реформації.

Імперський сейм у Вормсі, на якому М. Лютер відмовився зректись своїх переконань.

1521

1523

Цюріхський священик Цвінглі виступив з 67 тезами, спрямованими проти католицької церкви. Початок Реформації в Швейцарії.

Оприлюднення Аугсбурзького віросповідання – офіційного символу віри лютеранства.

1530

1527

Вестеросський риксдаг, на якому главою Церкви було проголошено шведського короля.

Великий магістр Тевтонського ордену Альбрехт Гогенцоллерн перейшов в протестантизм. На пруських землях (території Тевтонського ордену) було утворено герцогство Пруссія – першу протестантську державу в Європі.

1525

1534

Главою англійської церкви проголошено короля. Утворення Англійської церкви.

Завершений перший варіант «Настанови в християнській вірі», ключової роботи Кальвіна, яка систематизувала богословське вчення Реформації.

1536

1537

Офіційно легалізована датська євангельська лютеранська Церква.

Створення Женевської академії, випускники якої розповсюдили ідеї протестантизму по всій Європі.

1559

Микола Радзивілл Чорний переходить до кальвінізму.

1553

Жан Кальвін розпочав успішне реформування Женеви. Це ще раз довело практичну цінність ідей Реформації для суспільства.

1541

1560

Випускник академії Джон Нокс приніс ідеї Реформації в Шотландію. Як наслідок – парламент країни став на бік Реформації.

Дебреценський синод. Угорщина пішла шляхом кальвіністської Реформації.

1567

24 СЕРПНЯ
1572

Варфоломійська ніч. Вбивство від кількох тисяч до десятків тисяч гугенотів (французькі кальвіністи).

Видання Статуту Великого князівства Литовського.

1588

26 ЛИПНЯ
1581

Проголошено незалежність Нідерландів.

Варшавська конфедерація визначила засади релігійної терпимості в Речі Посполитій, вона стала притулком для багатьох протестантів.

1588

1598

Видано Нантський едикт, згідно якого протестанти Франції отримали відносну свободу віросповідання.

Вестфальський мир, який закінчив Тридцятирічну війну і легалізував завоювання Реформації.

1648

19 ТРАВНЯ
1649

Перемога Англійської революції на чолі з пуританином О. Кромвелем. Англію проголошено республікою.

ГОЛОВНІ ДІЯЧІ РЕФОРМАЦІЇ

Британський письменник Томас Карлейль вдало сформулював думку про роль особистостей в історичному процесі: «Історія світу – це біографії великих людей». Так само й Реформацію можна побачити в постатях не лише Мартіна Лютера і Жана Кальвіна, але й цілої плеяди видатних діячів. Історія в обличчях не терпить ідеалізму: кожен із них мав свої слабкості і міг допускатися помилок. Проте водночас, це були люди віри, дії, любові, які широтою мисленням випереджали свій час і були готові померти, відстоюючи християнські ідеали. Вони внесли в духовне і суспільне життя радикальні зміни, дали початок процесам, які докорінним чином змінили західну цивілізацію, а через неї і весь світ.

БІЛЬШЕ ІНФОРМАЦІЇ: r500.ua

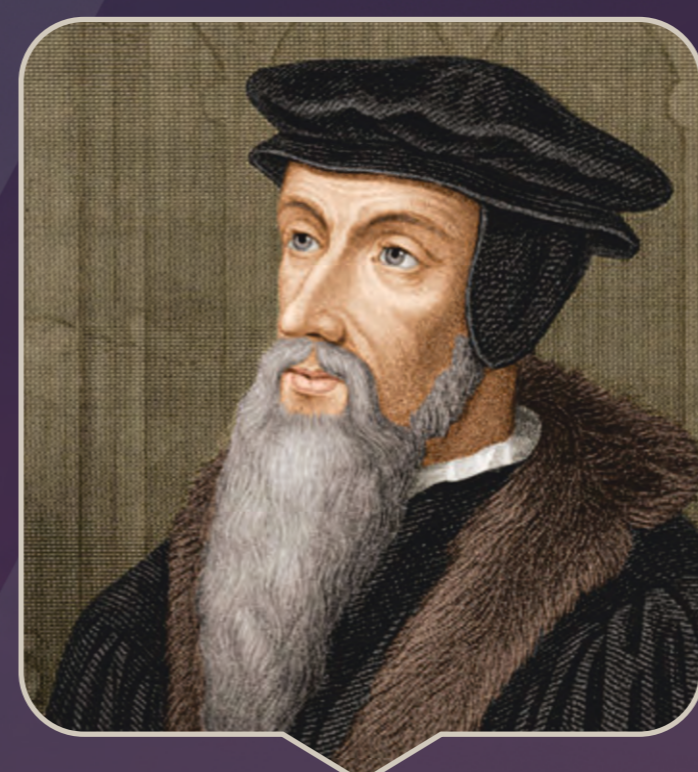
Мартін Лютер
1483 – 1546

Лідер Реформації, професор, доктор богослов'я. Автор «95 тез», які дали поштовх Реформації

Ульріх Цвінглі
1484 – 1531

Лідер Реформації з Швейцарії. Майже одночасно із Лютером закликав католицьку церкву до змін

Жан Кальвін
1509 – 1564

Засновник кальвінізму. Лідер Реформації, що надав богослов'ю структурованості і закінченості

Гійом Фарель
1489 – 1565

Проповідник, що брав участь в поширенні Реформації в Швейцарії. Соратник Жана Кальвіна

Томас Кранмер
1489 – 1556

Один з батьків англійської Реформації, перший протестантський архієпископ Кентерберійський

Філіп Меланхтон
1497 – 1560

Друг і соратник Мартіна Лютера, автор Аугсбурзького віросповідання лютеранської церкви

Генріх Булінгер
1504 – 1575

Реформатор з Швейцарії, друг і послідовник Ульріха Цвінглі, що став його наступником в Цюріху

Теодор Беза
1519 – 1605

Швейцарський реформатор. Лідер женеvського руху Реформації. Наступник Кальвіна

Джон Нокс
1510 – 1572

Найбільш значимий шотландський реформатор, що заклав основи пресвітеріанської церкви

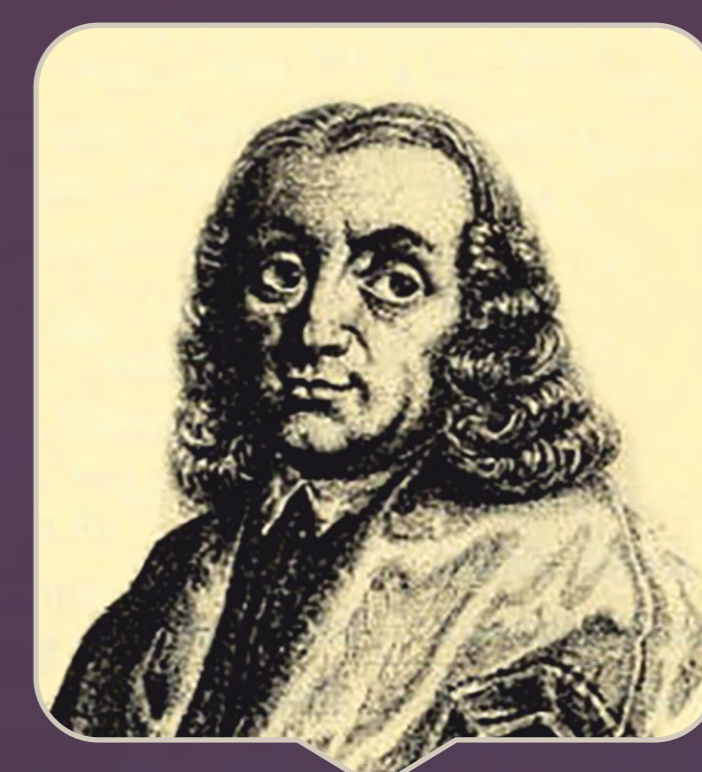
Валтасар Губмаєр
1480 – 1528

Діяч Реформації в Південно-Східній Німеччині. Найбільш успішний анабаптистський місіонер і теолог

Конрад Гребель
1498 – 1526

Син впливового швейцарського купця і держслужбовця. Засновник руху анабаптистів

Франк Себастьян
1499 – 1543

Німецький проповідник, філософ і богослов. Яскравий представник Радикальної Реформації

Менно Сімонс
1492 – 1559

Лідер анабаптизму. Започаткував нову течію протестантизму, названу на його честь - «менонітство»

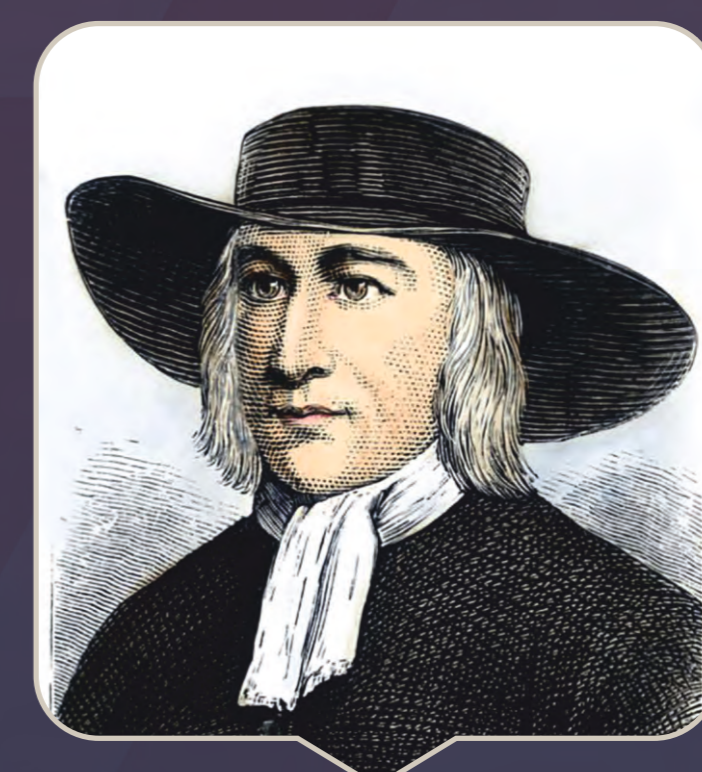
Яків Арміній
1560 – 1609

Нідерландський пастор, теолог, лідер Армініан, заперечував вчення Кальвіна про наперед визначення

Джон Сміт
1570 – 1612

Проповідник з Англії, захисник принципу релігійної свободи. Основоположник баптизму

Джордж Фокс
1624 – 1691

Англійський релігійний дисидент, засновник Релігійної Співки Друзів, відомих як «квакери»